Авіатроща українського літака в Ірані – що відомо

Авіакатастрофа українського літака в Ірані

Ми спробували зібрати, що відомо зараз (переважно із міжнародних джерел).

Вранці 8 січня літак регулярного рейсу Міжнародних авіаліній України PS 752 Тегеран – Київ розбився неподалік аеропорту Тегерану. Загинули усі 167 пасажирів та 9 членів команди.

Навколо катастрофи побутує багато фейків та неперевіреної інформації. На жаль, станом на 8:15 10 січня відсутня оновлена інформація щодо версій катастрофи та перебігу розслідування

На сайтах Президента України (остання новина про те, що Володимир ЗЕленський заслухав звіт оперативного штабу з питань катастрофи літака в Ірані), Кабінету Міністрів України (остання інформація – 8 січня з прес-брифінгу Олексія Гончарука), РНБО (остання інформація ранок 9 січня про те, що 45 українських експертів прибули до Ірану), МЗС (останнє оновлення 8 січня із співчуттями та телефонами).

?Прем’єр-міністр Канади Джастін Трюдо вчора під час прес-конференції заявив, що дані розвідки свідчать, що український літак збила іранська ракета «земля-повітря». Він зазначає, що це могло трапитися ненавмисно. http://bit.ly/39W0cJI

?Президент США Дональд Трамп сказав, що збитий літак міг стати наслідком чиєїсь помилки. http://bit.ly/36DXyGw

?Наразі є телеграм-канал, який збирає матеріали, пов’язані із катастрофою https://t.me/PS752

?Тут було опубліковане відео ніби-то моменту вибуху українського літака, яке потім поширилося у соцмережах. https://t.me/PS752/42

?Журналісти The New York Times перевірили відео і стверджують, що воно справжнє. Розслідувачі вказують, ракета влучила в літак над Парандом, неподалік від аеропорту Тегерана, району, де український літак припинив передачу свого сигналу перед катастрофою. https://nyti.ms/2R6witX

?Розслідувачі мережі Bellingcat змогли визначити геолокацію цього відео. Використовуючи інформацію про те, де знаходився оператор в момент зйомки, журналісти змоделювали, яка ділянка могла потрапити в поле зору камери та порівняли його з траєкторією польоту українського літака. Детальне роз’яснення із фото читайте тут англійською http://bit.ly/2Nek80V та російською http://bit.ly/36FOiln

?Звернемо увагу на припущення від журналістів, чому людина знімала це відео. “Незрозуміло, чому людина, яка тримала

камеру, знімала в той час, але можливо, що було дві ракети, що спонукало його прийняти рішення почати зйомку для другого удару”, – припустили в Bellingcat.

Звернемо увагу на кілька інформаційних повідомлень:

?Десятки медіа поширили фото фрагменту ракети комплексу «Тор-М1». Проте, ці фото поки не перевірені. Потенційно, вони можуть бути справжніми і зробленими неподалік місця катастрофи, адже бойова частина знаходиться всередині ракети і носова частина дійсно могла вцілiти.

Раніше цих фото у мережі не було (див. коментарі під цим постом). Проте їх достовірність ще потрібно довести.

?Також вчора кілька медіа поширили фейк, що загибла бортпровідниця Катерина Статнік ніби-то телефонувала рідним перед загибеллю. Сестра дівчини спростувала цю інформацію http://bit.ly/36GfKPN

?Російські наративи про катастрофу українського літака опрацювали наші колеги зі Stopfake тут http://bit.ly/2sbf7il

?Державіаслужба заборонила виконання польотів у повітряному просторі Ісламської Республіки Іран та Ісламської Республіки Ірак для експлуатантів повітряних суден, зареєстрованих в Україні, із 00:00 9-го січня 2020-го року.

Для отримання оперативної інформації та консульської підтримки рідним загиблих можна звертатися за телефоном оперативно-кризової групи Департаменту консульської служби МЗС України +380 44 238 16 57.

□□Звертаємося до наших читачів та підписників: в мережі поширюють десятки нісенітниць і брехливих повідомлень. Будь ласка, будьте дуже уважні до інформації, яку ви репостите.

?Остаточних висновків ще немає. Їх робитиме відповідна комісія.

Що найбільше українці читали у Вікіпедії за минулий рік

Володимир Зеленський популярніший за Тараса Шевченка, а Петро Порошенко за Івана Франка. Такі підсумки Вікіпедії за минулий рік. Загалом увесь рейтинг дуже заполітизований — це результат президентських і парламентських виборів. З перемог — одна стаття набрала більше мільйона переглядів за рік.

Уперше за десятиліття статті «Україна» та «Тарас Григорович Шевченко» поступилися чільними сходинками статтям про чинного президента та про перехід церковних громад до Православної

Церкви України. При чому остання вперше в історії українськомовної Вікіпедії подолала позначку в мільйон відвідувань за рік (1070534 переглядів). Цікаво, що самою ПЦУ цікавилося куди менше людей – близько 220 тисяч http://bit.ly/2tMS25K А Зеленського раніше не було навіть у топ-50 http://bit.ly/2Fy77e6

«На популярність статей певний вплив має шкільна програма – статистика деяких текстів показує характерні сезонні тренди. Деколи впливають найпопулярніші фільми й серіали. Цікавий новий тренд 2019 року – значно більше статей про політиків й політичні події в топі. Нескладно здогадатися, чому», – розповідає менеджер проектів у «Вікімедіа Україна» Антон Процюк.

Персони

Серед сучасників, про яких найбільше читали, – переважно політики. Окрім вищезгаданих – генпрокурор Руслан Рябошапка, лідерка партії «Батьківщина» Юлія Тимошенко, спікер Дмитро Разумков, голова Кабміну Олексій Гончарук та інші. Цікаво, що статей про двох останніх у Вікіпедії до цього навіть не існувало.

Очевидно, це є наслідком президентських і парламентських виборів 2019 року. У найпопулярніших статтях позаминулого року з політичних постатей були тільки екпрезидент Петро Порошенко та королева Єлизавета II. Серед громадських діячів минулоріч українців цікавила поетеса Ліна Костенко та журналістка Яніна Соколова.

Про що згадали?

У Вікіпедії є статті, які вже давно написані й час від часу тільки доповнюються. Але минулоріч увага до деяких з них зросла щонайменше вдвічі. Знову ж таки через вибори люди почали більше читати про президента України, Верховну Раду та «Список президентів України». Через активний піар політика Ігоря Смешка журналістом Дмитром Гордоном цікавість до нього

підскочила приблизно до рівня ПЦУ. Сплеск популярності статті про Чорнобильську катастрофу ймовірно пояснюється показом серіалу.

Нездорову цікавість українці проявляли до Всеросійської державної телевізійної і радіомовної компанії (ВДТРК). Редактор Вікіпедії Микола Козленко це пояснює тим, що компанія володіє кількома російськими державними каналами. З кінця минулого року YouTube попереджає глядачів відео, створених цими каналами, про джерело їхнього фінансування — і дає посилання на статтю про ВДТРК у Вікіпедії.

Історичні постаті

Трійка лідерів незмінна вже кілька років: Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка. Загалом список топ-10 включає тих же осіб, що й у 2018: Богдан Хмельницький, Степан Бандера, Ярослав Мудрий, Михайло Грушевський, Григорій Сковорода, Іван Мазепа. Єдина відмінність — з'явилася стаття про Василя Стуса, яка потіснила статтю про Володимира Святославовича.

Як у них?

Специфікою найпопулярніших статей англійської Вікіпедії у 2019 році є повальне домінування поп-культури. Майже всі статті з топ-15 пов'язані з фільмами чи серіалами. Наприклад, текст про останніх «Месників» посів міцне перше місце із майже 45 мільйонами переглядів. Є лише три винятки: «Список смертей у 2019 році» (з року в рік ця тема стабільно очолює списки), Дональд Трамп і серійний педофіл Джеффрі Епштейн, який часто фігурував в американських новинах у 2019 році.

«Особливість англійської Вікіпедії і її відмінність від української в тому, що вона справді інтернаціональна. Її читають від ПАР і Кенії до Австралії й Нової Зеландії. Тому політики конкретних країн у топ найпопулярніших статей майже не потрапили. А от серіали HBO і фільми Marvel по-справжньому об'єднують людство», — пояснює Антон Процюк.

По той бік новин: для нас очевидним є те, що саме через мовний розподіл енциклопедії чільні місця серед популярних статей минулого року посіли тексти про українців або про події, що сталися в Україні. На відміну від Вікіпедії в гугл-трендах має значення географічне місцезнаходження користувача, а не його мова. Як наслідок, серед лідерів українських запитів — російські персони та фільми http://bit.ly/2R07fIH
Тому закликаємо вас #гугли_українською!

Як грамотно брати інформацію з Вікіпедії, щоб не вестися на фейки, ми розповідали раніше http://bit.ly/2QCx3LZ

Король-вислюк і Володимир Зеленський. Чи є спільність?

Спростовуємо фейк, який два дні поспіль розганяли десятки ЗМІ і тисячі фейсбук-користувачів: мовляв мультфільм «Король віслюк» зняли з прокату через схожість головного героя з президентом Володимиром Зеленським. Ми отримали гору повідомлень від читачів з проханням перевірити цю інформацію. Отож, ми з'ясували, що все це брехня. Чому – читайте далі.

Сюжет

«Король Віслюк» – пакистанський повнометражний комедійний мультфільм Азіза Джіндані https://ufd.ua/the-donkey-king Світова прем'єра відбулася в жовтні позаминулого року. В

Україні його показували в 54 містах із 12 по 25 грудня 2019 року (подекуди по 1 січня цьогоріч).

Це історія звичайного віслюка Мангу, який заробляє собі на життя тим, що прасує та пере білизну, але мріє «стати мільйонером». Мангу вирішує, що не обов'язково жити як віслюк, навіть, якщо таким народився. І ось, коли король Лев зрікається престолу, віслюка висувають «народним кандидатом». Мешканці королівства сліпо вірять його обіцянкам. А сам персонаж в українському дубляжі використовує фразу чинного президента: «Дякую, дуже дякую!» http://bit.ly/2ZTkLlA

Отож, зраду в соцмережах почали розганяти 26 грудня, коли в деяких кінотеатрах закінчився офіційний прокат цього мультфільма. Напередодні Нового року журналісти видання "Букви" зібрали в соцмережах схожі повідомлення і скомпонували з них новину: «Українці хотіли подивитися мультфільм «Король Віслюк», якого порівнювали із Зеленським, але не знайшли» http://bit.ly/39KbgKa

І хоча в тексті є коментар кінотеатру «Батерфляй Ультрамарин», що «прокат мультфільму у них закінчився», численні сайти-сміттярки та політично ангажовані ЗМІ перекрутили публікацію до таких заголовків: «Король віслюк» зняли з прокату через політичний підтекст».

Офіційно

«Чутки про політичне втручання – лише чутки. Просто завершився плановий термін прокату. Не більше. Мультфільм «Король Віслюк» був показаний в багатьох містах Україниу з 12 грудня 2019 року до 1 січня 2020 року», – повідомили нам в компанії ТОВ «Юкрейніан Фільм Дистриб'юшн», яка володіє ексклюзивними правами на показ мультфільма на території України.

Це ж нам підтвердили і в найбільшій мережі кінотеатрів України – Мультиплекс сінема. «Саме формулювання, що мульфільм зняли з прокату абсурдне. Ніхто його не знімав. Він був у прокаті, як було домовлено з компанією-дистрибутором. Ми цю домовленість

виконали», – запевнили нас в Мультиплекс сінема.

У кінотеатрі пояснили, що двотижневий прокат для них норма. Особливо у «високий сезон», коли в прокаті безліч стрічок транслюються одночасно. «Ми були здивовані, коли з’явилися повідомлення, що мульфільм зняли з показу через політичні мотиви. «Король Віслюк» – не мейнстрімова стрічка. Це пакистанський мультфільм. Два тижні для нього – це норма», – пояснили в кінотеатрі.

Відгуки

В Україні стрічка зібрала лише 34406 доларів. Якщо судити за коментарями відвідувачів, мультфільм нудний та дешевий.

До виходу мультфільму було подано петицію, яка вимагала заборонити його через політичні теми, а також висміювання касти раджі http://bit.ly/2QRT74a Але Вищий суд Ісламабаду відхилив цю петицію http://bit.ly/2QOxmSN

Підміна понять в українському інформпросторі

Сьогодні тут мав бути тест із цікавими питаннями, але є тема для розмови.

Існує така маніпулятивна технологія «підміна понять» – коли одне називають іншим, а потім цей вислів/спосіб мислення вкорінюється і починає функціонувати у суспільстві.

Наприклад, кілька місяців тому русвесна, а також десятки українських та російських медіа поширили «новину», що у Білорусі заборонили використання символіки ОУН УПА, батальйону «Азов», а також згадки Бандери та Шухевича. Насправді, тоді Лукашенко підписав зміни до кримінального кодексу, які стосувалися реабілітації нацизму. Українські ЗМІ, не перевіривши інформацію, поширили фейкову аналогію «Бандера — нацизм», яку запустили —м—о—с—к—а—л—ь—с—ь—к—і— російські сміттярки. Російська пропаганда давно вкорінює міф про нацизм та фашизм на території України. http://bit.ly/2ugJ5lG

Інший приклад «підміни понять» — це «так звані ЛНР і ДНР» (або ще гірше «ЛНР і ДНР») замість окупованих територій Луганської та Донецької областей.

Дуже добре підміну понять ілюструють експерименти Соломона Аша та схожі до них (рекомендуємо подивитися документальний фільм Ілларіона Павлюка «Зомбі»). Наприклад, експеримент «обидві білі». Уявіть: на столі стоїть дві пірамідки: чорна та біла. В експерименті беруть участь 8 людей: 7 підставних і один справжній учасник. Шестеро підставних учасників за домовленістю з експериментатором стверджують, що обидві пірамідки білого кольору. Один підставникй учасник під час експерименту каже, що пірамідки різного кольору. Як же відповість справжній учасник експерименту? Переважна більшість справжніх учасників підпадали під вплив групи підставних і казали, що обидві пірамідки білі. Власне, це приклад не лише того, як на нас впливає оточення, а й того, як ми можемо чорне називати білим і навпаки.

До чого ми це все ведемо?

Зараз дуже поширене поняття «мови ворожнечі».

Йдеться про те, що не варто вживати слів та висловів, які поширюють, розпалюють, підтримують або виправдовують расову ненависть, ксенофобію, антисемітизм, нетерпимість у формі агресивного націоналізму та етноцентризму, дискримінації

меншин і ворожого ставлення до них.

І це правильно. Ми завжди стараємося максимально збалансовано писати на чутливі теми. Але деколи «мову ворожнечі» застосовують для підміни понять. Як у випадку із тим, що залякують Бандерою, бандерівцями, фашистами на території України. Тобто, навіть в одному реченні вживання цих слів створює відповідну аналогію.

Соціальні мережі намагаються боротися із мовою ворожнечі, але це не завжди вдається. Наприклад, фейсбук банить або видаляє пости із словом «мос**лі» і в той же час зберігає пости Шарія, де він закликає до насильства на вулицях. Детальніше про це читайте у пості Уляна Супрун http://bit.ly/2FgheUL

Тому щоразу, коли йдеться про мову ворожнечі, потрібно пам’ятати, що Росія окупувала частину території України, в Російській Федерації досі знаходяться щонайменше 87 українських в’язнів. Ми переконані, що в країні, де 5 років йдуть бойові дії, не можна толерувати ворога і важливо називати речі своїми іменами. Бо «десь посередині» ми точно не зійдемося. Мова має значення. Вислови мають значення. І те, як ми ідентифікуємо себе і ворога – важлива складова перемоги над окупантом.

Хочемо зрозуміти, як наші читачі ставлять до підміни понять і важливості називати речі своїми іменами. Де межа між толерантністю та ідентифікацією ворога?

Чому сюжет про “дорогу

Зеленського” – маніпулятивний

Про «розслідування» про дорогу і Зеленського – чому це не журналістика, а заказуха

UPD: ми проаналізували виключно професійність роботи “журналістів” і маніпулятивність сюжету. Висновок: сюжет шитий “білими нитками” і не має нічого спільного із журналістикою.

#нампишуть

Про те, чи цьому сюжету можна вірити нам написали кілька наших підписників. Ми розібрали маніпуляції в цьому сюжеті.

Вам може подобатися Зеленський та команда, вам можуть вони не подобатися, але давайте оперувати фактами, а не нав’язаними думками, які видають за факти.

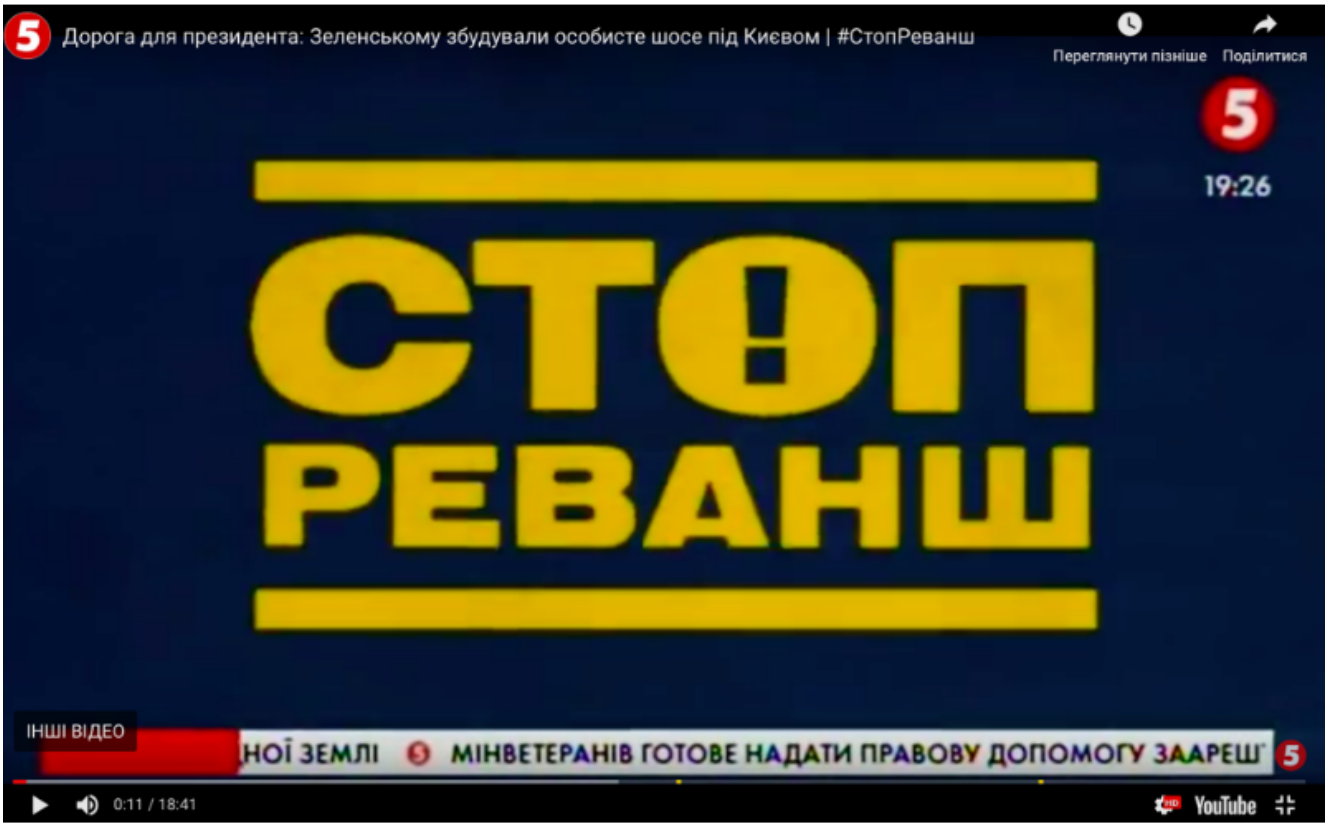

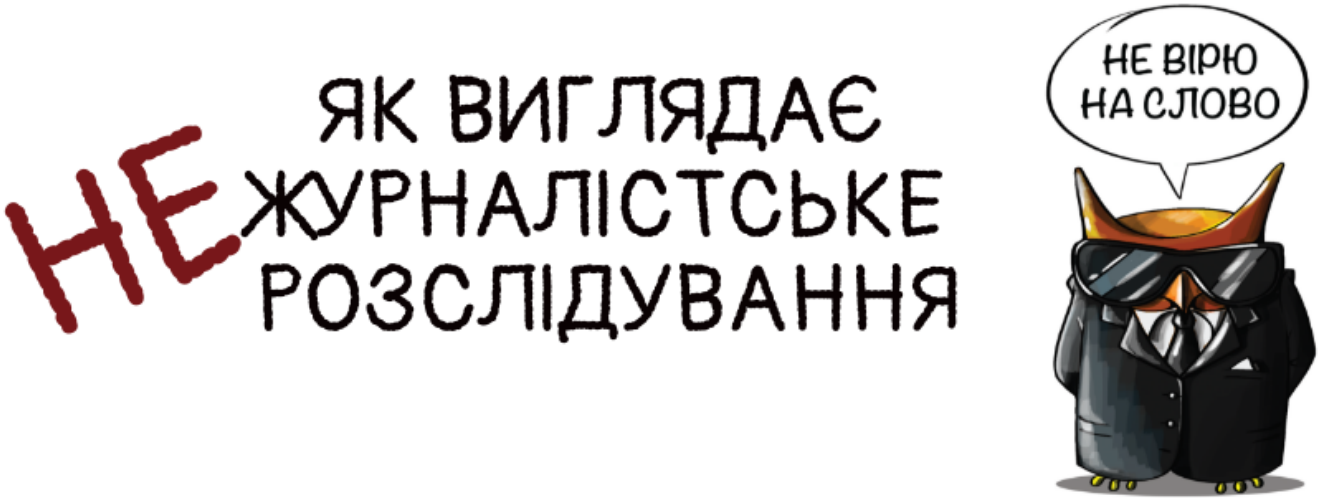

Отож, мова про маніпулятивний сюжет програми «СтопРеванш», який вийшов на п’ятому каналі 16 грудня. «Чому для президента будують окремі дороги і як Зе!Команда відгороджується від суспільства новими шлагбаумами», – йдеться в короткому підведенні до відео http://bit.ly/2S8lLjV

Це «розслідування» розлетілося багатьма ЗМІ. Зокрема, була надрукована текстова версія на сайті канала «Прямий». При чому – зі ще більшим емоційним забарвленням: «Ще не золотий батон, але вже стежкою Януковича: під Києвом збудували особисте шосе для Зеленського» http://bit.ly/2PCdiUh

Що не так з цим сюжетом? Якщо коротко – це треш і не має нічого спільного із жанром журналістського розслідування. Чому? Пояснюємо на пальцях

– Програму виробляє ТОВ Євразія-медіа. Це все, що можна дізнатися під час телетрансляції. Ні авторів, ні будь-кого, хто працював над випуском – не зазначено. Зазвичай саме так виглядають замовні або рекламні сюжети. З відкритих джерел #гугли_українською ми дізналися, що товариство було зареєстроване 2005 року. Свідоцтво Нацради з питань телебачення отримало в 2015 році. Керівник – Лежанін Олексій. В статті видання Kurs пишуть, що ця компанія знімала проморолики для мера Івано-Франківська Руслана Марцінківа http://bit.ly/2EC3mUM

– Емоційна складова. Сюжет починається з гнітючої музики, яка налаштовує сприймати інформацію в потрібному авторам руслі. Вже з перших кадрів глядачам демонструють картинку, забарвлену в сепія. Зазвичай цей фільтр застосовують, аби зістарити зображення. Але тут це радше викликає тривогу і заохочує вороже ставитися до героїв. Незалежно від їхньої провини. Так і хочеться сказати – ви не фестивальне кіно знімаєте, дайте нам факти, висновки ми самі зробимо.

– Відсутність конкретики та узагальнення. «По всій країні з'явилися нові шлагбауми: ми з цього боку, а вони десь там», – говорить закадровий голос. Невже по всій країні? Звідки така статистика? Де приклади, хто рахував? І коли з'явилися? Раніше не було? Відповідей на ці прості й логічні питання в сюжеті немає.

– Сумнівні експерти. За коментарем автори програми звернулися до блогера і письменника Дмитра Вовнянки. Він працює в жанрі історичного роману, брав участь в АТО. Звідки у нього пізнання в царині дорогобудування, ще й для держслужбовців – загадка. До того ж він ані слова не сказав по суті справи, знову емоційна оцінка: «Після того, як Зеленський почав їздити на кортежі, я вже можу чекати чого завгодно, крім президента на

велосипеді. Цього я не чекаю абсолютно» http://bit.ly/2Qf2OJZ

– Перекладання з хворої голови на здорову. Майже все «розслідування» складається не з «наритих» «журналістами» фактів і висновків, а зі звичайної хаотичної нарізки цитат різного штибу знавців. При чому вони не наводять приклади, які підтвердили б тему сюжету. Мовляв, дійсно – дорогу побудували зумисно для президента. В сюжеті це подано ніби саме собою зрозуміле. Натомість експерти розказують про геть відсторонені речі: виборців, які «проголосували би навіть за коня Калігули», Зеленського, який нагадує їм Януковича http://bit.ly/2Q5ZFvG, про образ президента в серіалі – чи відповідає він реальній посаді.

– Анонімні джерела. Найгучніші заяви, на яких, власне, й будується все звинувачення – анонімні. «Дорога – фактично приватна власність президента та його охорони», – розповів Микола, мешканець села Рославичі Васильківського району, Київської області. Прізвище та обличчя він приховує, а голос попросив змінити, оскільки боїться, що після інтерв'ю у нього будуть проблеми.
Далі в сюжеті все, що стосується дороги, подано від його імені. Дуже зручно, адже таким чином журналісти ніби знімають із себе відповідальність за озвучені твердження. Немає доказів? А ми тут до чого – це ж нам Микола сказав. Ми ж просто підставка під мікрофон.

Далі Микола розповідає, що в лісопосадці, що лежить попід дорогою, сидять УДОшники. Гаразд, сказав, то й сказав. Чому б «розслідувачам» не перевірити інформацію. Наприклад, звернутися за коментарем до Управління державної охорони? А навіть якщо там відмовлять, про це можна буде сказати в сюжеті. Так само журналісти не пробують відшукати землевласників, по паях яких, за словами Миколи, пролягає новозбудована дорога.

Далі програма плавно переходить на геть інші теми. Але так само про «Слуг народу». Коментують ті ж самі універсальні

експерти та блогери. І про дорогу вони знають, і про вибори залюбки вам розкажуть, навіть в економіці петрають. Як то кажуть: і швець, і жнець, і на дуду грець. Цікаво, що в текстову версію сюжета про дорогу на каналі «Прямий» дописали слова експертів з інших сюжетів. Головне, що вони критичні до чинної влади. Ну а дорога… До чого тут дорога?

Цей матеріал не можна вважати журналістським, бо тут порушені практично усі стандарти. Ні джерел, ні думок та позицій іншої сторони, ні фактів, а лише псевдоексперти та думки, які видають за факти.

Фейк про синтетичний наркотик: чому українці поширюють цю інформацію?

Зараз у вайберівських батьківських чатиках масово поширюють старезний фейк про новий синтетичний наркотик, який роздають дітям в школах під виглядом жуйок та цукерок. Цей фейк колись поширювали у текстовому форматі, а зараз – в аудіо. Ніби говорить вчителька (хто така – ім’я, прізвище, школа, місто, спеціалізація – звісно, нічого невідомо).

Питання: чому українці поширюють цю інформацію?
Відповідь: бо наявність в одному реченні слів «діти і наркотики» – повністю відключають критичне мислення.

Ставимо два головні питання:
Чи є першоджерело? (невідоме аудіо у чатику не може бути першоджерелом)
Чи є докази? (нема, і перевірити інформацію ми не можемо). Де треба шукати достовірну інформацію? На сайті МОЗ, а також на такі випадки швидко реагує Уляна Супрун.

До речі, програма НЕжурналістських розслідувань в минулому

піарника, а тепер нардепа Олександра Дубінського навіть випускала так зване журналістське розслідування на цю тему. Прада із журналістським розслідуванням воно має стільки спільного, як Австрія та Австралія. В цьому матеріалі – страшні фото, багато емоцій і ніби-то журналістка, яка пішла в школи і дізналася, що підлітки на перервах говорять про наркотики. Фактаж? Ні, не чули. Зараз із сайту ТСН сюжет про це видалили, але тексти новин залишилися.

?І ще трішки про історію цього фейка.

Опис цієї історії з'явився ще у 2012 році у книзі Гейла де Воса "What happens next: contemporary urban legends and popular culture".

Вперше цей фейк виник орієнтовно у 2007 році у США (місто Даллас та штат Айова), у 2009 – у штаті Техасі. У 2014 почав активно поширюватисяу Південній Африці, Новій Зеландії та Пакистані.

Мабуть, варто подякувати тим, хто переклав цей фейк з англійської на російську, а тоді – на українську, і почав розшарювати.

Подібний фейк ми спростовували тут http://bit.ly/2VksOo5

Потрібно розуміти, що з дітьми варто говорити і діти не повинні брати цукерки або жуйки у незнайомців. В той же момент, не варто поширювати всілякі нісенітниці.

ширюють цю інформацію?

Чому Бубка не міг проголосувати проти відсторонення Росії?

Антифейк для тих, хто цікавиться спортом, РФ та заявами щодо України. Показуємо на пальцях, що вказувало на брехню у реченні: «Бубка проголосував проти відсторонення Росії від участі в Олімпіаді»? і чому не варто було поширювати цю нісенітницю.

Чому Бубка не міг проголосувати за Росію?

Рішення щодо відсторонення російських атлетів від міжнародних змагань на чотири роки було ухвалено на засіданні Всесвітньої Антидопінгової Агенції дев'ятого грудня в Лозанні. Представники олімпійського руху підтримали одноголосне рішення виконавчого комітету. До цього воно було схвалене олімпійським самітом і виконкомом МОК. Цю позицію також підтримали й в Міжнародному паралімпійському комітеті http://bit.ly/2YSB8hL

Проте жодних голосувань щодо цих рішень в Міжнародному Олімпійському Комітеті, членом якого є Бубка, не проводилося. Уявляєте, самої події просто таки не було! Офіційна позиція НОК – тут http://noc-ukr.org/news/19491/

Звідки все почалося?

Спортивне видання Чемпіон опублікувало неправдиву новину, мовляв, керівник олімпійського нацкомітету Сергій Бубка проголосував проти заборони Росії виступати на Олімпіаді. Ба більше – ніби-то спортсмен за те, "щоб дозволили деяким спортсменам брати участь під прапором Росії".

Вгадайте, яке першоджерело? Якийсь незрозумілий твіттер-аккаунт Andryulik. Ні хто це, ні звідки у нього така інформація, ні чому йому можна довіряти не уточнюється. Ми вже не кажемо про те, що писати новини на основі повідомлень у соцмережах непотрібно. На заборах теж багато чого пишуть. Як мінімум, інформацію треба перевіряти.

Брехня про Бубку рознесли численні сайти. При чому деякі з них http://bit.ly/2tgBfI6 настільки вперто не бажають перевіряти джерела, що посилаються на схожу публікацію на сайті Гордон http://bit.ly/2PTlM8q, але трирічної давнини. МОК тоді ухвалив рішення допустити збірну Росії на Олімпіаду-2016 в Ріо. На засіданні серед членів виконкому був присутній і Бубка.

Саме ж видання «Чемпіон» згодом вибачилося перед читачам за

розміщення не перевіреної новини. Щоправда зробили це недолуго – люди, що не читають новини до кінця, можуть цього і не помітити.

Так само спростування написали кілька медіа: але із заголовками “Бубка голосував проти відсторонення Росії від Олімпіади: правда чи ні”, де спочатку переповідають фейкову інформацію, а тоді – розказують правду. До правди переважна більшість просто не дочитає.

Сергія Бубку можна критикувати за його політичну діяльність, можна перевіряти його на причетність до корупції в спорті (а такі звинувачення нещодавно лунали http://bit.ly/35ss2uG). Але висловлювати своє непривітне ставлення до нього через фейкові повідомлення – хибний шлях. Раптом знайдуться докази його справжньої провини, до ваших аргументів після поширених фейків уже ніхто не прислухається.

Яких доказів бракує у справі по вбивству Шеремета?

ЗБЕРІГАЙМО СПОКІЙ ТА ОБ'ЄДНУЙМОСЯ

Ні, ми не культивуємо ультранаціоналістичні ідеї і не сповідуємо культ арійської раси, але у відповідь на ваші повідомлення та прохання написати про брифінг МВС, звернемо увагу на кілька нюансів:

1. Брифінг у четвер ввечері – показовий, адже так роблять піар-фахівці. Вечір четверга – один із найкращих для «запуску теми».

2. Поки проводили обшуки у підозрюваних, паралельно вийшли на брифінг – ні, це не насторожує. Просто, зазвичай, спочатку проводять слідчі дії, перевіряють алібі, а тоді з пакетом

доказів виходять до журналістів.

3. Десятки медіа написали про те, що «затримали вбивць». Насправді, ні – затримали ПІДОЗРЮВАНИХ у справі. Винними їх може назвати тільки суд. Це називається презумпція невинуватості – ніхто не може називати людину винною або злочинцем до тих пір, поки її вина не буде доведена у суді.

4. Маніпуляція, яку використовували під час брифінгу, називається – «вирвати з контексту». Передивіться брифінг і побачите самі.

5. Дуже рекомендуємо подивитися, що вдалося «накопати» журналістам Слідство інфо два роки тому – фільм-розслідування «Вбивство Павла». Лінк тут: http://bit.ly/2tmBku0

Зберігаймо спокій і –ч–и–с–т–и–м–о– –к–у–л–е–м–е–т– і аналізуємо слова, слідкуємо за руками і доказами.

Циклічні фейки: як протидіяти?

Наша пісня гарна й нова, починаймо її знова. Ну от скільки можна? Знову цей заїжджений фейк: «на Волині невідомі на автомобілі викрали чотирьох дітей, котрих здали на органи». Знаємо-знаємо – зараз ви нам напишете, що і без нашого спростування зрозуміло, що це побрехеньки.

Понад сто тисяч поширень в пабліках, засилля в месенджерах. Навіть волинській поліції вкотре довелося пояснювати: «з початку року на території області не зареєстровано жодного факту викрадення дітей. Прохання до представників ЗМІ не поширювати сумнівну та не перевірену інформацію» http://bit.ly/2RYGJSp Тож скільки б не з’являлися такі фейки, ми не втомимося їх спростовувати.

Цей фейк належить до циклічних: щороку з’являється в різних регіонах України у різних інтерпретаціях: «знайшли дітей без органів», «чорна ауді на польських номерах викрадає дітей», «чорна BMW без номерів викрадає дітей на органи» і т.д. Але

майже в усіх випадках закликають «берегти своїх дітей».

Останній спалах таких повідомлень спостерігався цьогоріч у червні http://bit.ly/36ExoTR Тоді правоохоронцям також довелося спростовувати побреховеньки http://bit.ly/35qIcVi

Але є одна важлива відмінність: якщо минулого разу в поліції просто просили не розповсюджувати неперевірену інформацію, то зараз застерігають: «відомості з приводу неправдивого повідомлення поліція внесла до журналу єдиного обліку заяв та повідомлень громадян про кримінальні правопорушення та інші події. Проводиться перевірка».

Тобто якщо авторів фейку знайдуть – вони відповідатимуть за свої вчинки. Який не який, а прогрес.

За якими ознаками можна розпізнати фейк:

– Брехнею зазвичай хочуть вичавити з нас емоції – співчуття, жалість або страх.
– Така інформація зазвичай не має автора, в тексті посилаються на анонімні джерела, невідомих очевидців або ж просто “місцевих мешканців”.
– Ілюстрація до таких новин найчастіше “показова”: наляканій дитині рукою затуляють рота, цукеркою заманюють до машини, рука на склі тощо.
– Поширюють все це сайти-сміттярки, назви яких ви забудете вже через кілька хвилин.
– Перш, ніж поширювати таку інформацію, поставте собі питання: хто про це говорить? Звідки ця людина про це може знати? Що про це говорять офіційні джерела?

Як НАТО купувало вподобайки в Фейсбуці

Хочете знати, скільки коштують вподобайки? Тоді вам до нас. Сьогодні ми вам розкажемо, як Дослідники Центру стратегічних комунікацій НАТО намагалися купити популярність в соціальних мережах.

Чотири місяці фахівці перевіряли, чи можуть соцмережі протидіяти фейкам і маніпуляціям. Результати невтішні. Виявляється, задурити голову так званому штучному інтелекту з його численними алгоритмами простіше простого. Достатньо підкинути грошенят. Скільки? О, ви будете здивовані!

Отож, як усе було?

Щоб з’ясувати, наскільки просто маніпулювати в мережах, дослідники звернулися до компаній, які пропонують клієнтам «роздути» свою присутність у соцмережах. Звісно, все це за гроші. Ціна питання – €300. Усього було задіяно 11 російських компаній, 5 європейських і по одній з Польщі, Німеччини, Франції та Італії http://bit.ly/2t6onEo

За цю плату “продавці рейтингу” «обробили» 105 дописів замовника. Як наслідок – під ними з’явилося 3530 коментарів, 25 750 вподобайок і понад 20000 переглядів. Сам профіль отримав 5100 нових підписників на чотирьох платформах: Facebook, Twitter, YouTube та Instagram.

Вивчивши облікові записи, залучені до проплачених операцій, дослідники виявили 18 739 сфальсифікованих взаємодій. Навіть через місяць після завершення угоди 95% фейкових профілів, які залишали коментарі або ставили вподобайки, лишалися активними.

Оприлюднені висновки свідчать, що зловмисна та несанкціонована діяльність, підтримувана “продавцями рейтингу”, часто лишається непоміченою. «Маніпулювання соцмережами – це нова межа для тих, хто прагне впливати на вибори, поляризувати суспільну думку та «заговорити» справжні політичні дискусії», – йдеться у звіті.

Кому це потрібно?

Переважна більшість фейкових взаємодій мали комерційний характер. Дослідники зауважили, що ці самі облікові записи є на 721 політичній сторінці, серед них – 52 урядові та навіть профілі двох очільників держав. Невідомо, хто саме стоїть за проплаченими маніпуляціями. Власники фейкових сторінок можуть самостійно платити постачальникам. Але це також можуть бути прихильники або й опоненти певних політиків.

Дослідники визначили сотні постачальників послуг – практично всі російського походження. Зазвичай вони використовують ботів для перегляду відео та поширення публікацій у Twitter. Або більш складні маніпуляції, в яких не обійтися без людей. Такі

профілі можуть залишатися в інтернеті роками, перш, ніж їх виявлять.

Але часом це вдається зробити в дуже короткі строки. Наприклад, нещодавно ми разом з вами вивели на чисту воду фейсбукбота, який протягом місяця поширював дописи антиукраїнського змісту. Наразі його заблоковано http://bit.ly/34ejQN1

Які соцмережі найкраще протидіють фейкам?

У ході експерименту дослідники створили власні несправжні профілі, які використовували для завантаження маніпулятивного вмісту. Facebook призупинив 80% фейкових облікових записів, Twitter – 66%, а Instagram – 50%. YouTube не призупинив жодного.

Натомість YouTube, що належить Google, не враховував фейкові перегляди. Він також виявився найдорожчим для придбання переглядів. А це, як запевняють дослідники, зменшує кількість маніпуляцій. За 10 євро можна отримати всього 3267 переглядів. Для порівняння, в Instagram за ці гроші можна купити 13 000 переглядів.

«Хоча боротьба проти дезінформації і координованої неавтентичної поведінки далеко не закінчена, важливий висновок нашого експерименту полягає в тому, що різні платформи не однаково погані. Деякі значно кращі у виявленні та видаленні маніпулятивних облікових записів і активностей», – йдеться у висновку.

Відео про відомого в інтернеті, але неіснуючого насправді лайф-гуру і коуча Сантьяго Сваллоу дивіться тут http://bit.ly/2qMiHP8